

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 1.	Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á 1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu	Mánadagin 7. januar 1946.	Blaðið verður bílagt á posthúsinum, og kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið	20. árg.
--------	---	---------------------------	---	----------

Við áraskiftið.

1. september 1939!

Hvør minnst ikki henda dag, hin ræðuligasta og daprasta i okkara stuttu tíð.

Sum eitt veldugt brot skolaði tá inn yvir okkara sál og sinni hini ótrúligu tíðindi, at heimurin aftur stóð í ljósum loga, krígssloga.

Hitters brøl, sum fáur hevði fingið seg til at tikið fyrri annað enn lótar og sjónleik, vóru vorðin álvara:

Hann hevði sent herar sínar og loftflota við øllum teim ræðiligastu morðvápnunum inn yvir Póland.

Um 6 myrk og blóðug ár fóru við bál og brand og verstu heimsins ólukkum yvir jörðina: Eitt hav av neyð, ein óendalig pinsla.

Vit vóru farin at vera rædd fyrri, at endi á stríðinum kom ikki, fyrr enn hitt seinasta lívið var slókt.

Og hvussu nær vóru vit ikki við, at hetta hendi:

Vit minnst atombumbuna!

Vóru nú Týskararnir og teir sameindu isenn lidnir við framleiðsluna av hesum djævulská vápni — ja, so hevði ikki nógv verið í lívi, tá ið stríðið var úti. Kalt fer ígjøgnum ein at hugsa henda tanka.

Av sonnum — vit ganga á einum eldgosi.

Mangur spyr: Verður livandi á foldum i øllum hesum „mannaviti“?

Vit fáu og smáu, hvat skulu vit gera annað yvir fyrri hesum spurningi enn blunda og vóna, at tað tá ikki má henda, at vit ein dag, saman við allari verðini, øllum knöttinum, sum atomir verða slongd út í hitt óendiliga rúmið.

Vit hava einki annað at gera, at megu ikki gera annað enn taka okkum saman, knýta alt okkara idni um at fáa hitt besta og mesta burtur úr framtíðini fyrri okkara land og fólk.

Latum okkum øll streingja tað heiti.

1945 kom so — og gav okkum friðin, friðin á jörð.

Ein óendaligur jubul fyrri okkum, fyrri teir sameindu. Men

tinging og deyði fyrri Hitlerherinum.

Annars er at siga, at árið, ið er farið aftur um bak, hevur roynt Føroyingum reiðiliga væl sum innlöguar á sjógv og landi.

Føroyingar fingi ein reiðiliga góðan leigusáttmála við Island. Hesin sáttmáli hevur givið reiðarunum væl av peningi, og teir fiskimenn, ið sloppu at sigla, fingi eisini toluliga væl burtur úr við undantak av einstökum tilfellum.

Tað er tó ikki at ivast í, at land okkara nationalökonomisk hevði vunnið meira, um øll hesi leigaðu skipini høvdu veitt sjálv. So nógv fleiri fiskimenn høvdu tá sloppið við. Nógv fleiri skip vóru kortini til sjálvveiddu enn tilfellið hevði verið hini kríggsárinu.

Á landinum árnaðist yvir meðalár!

Eplagrøðin var serliga góð norðanfyrri. Ein ring spilla var tó í eplunum nógvastadni.

Skurðurin var um meðal í góðsku, men væl yvir meðal í tali. Kjøtterrín var tó ringur. Summastadni fór rotid av stað við mongum góðum kroppum.

Arbeidsviðurskiptini á landi vóru merkt av arbeidsloysi á mongum plássum. Hitt gamla handilsarbeiði við fiskaturking og øðrum arbeiði var at kalla einki. Hetta saman við farloysinum mátti merkjast hart fyrri heimafólkið, so hart, at ein hópur, menn halda um 3000, av okkara bestu monnum máttu rýma av landinum til Islands at finna sær arbeiði í sildini á út-røðri, á landinum við skipa-bygging og øðrum byggingarar-beiði.

Teir sum fóru í sildina, komu sörir aftur, tí sum kunnugt mis-eydnaðist sildaveiðin heilt hjá Isendingum. Men við hitt arbeiði vunnu menn stóran pening. Arbeidsloini á Islandi er fleiri ferðir so høg sum í Føroyum og øðrum londum.

Ein hópur av fiskimonnum og feløgum hava fingið lán til keyp av fiskiförum. Vinnulánsgrunnurin hevur lænt millum 4 og 5 milliónur sum uppiskoyti til fiskaribankalan og statslán. Koma øll skipini, sum talan er um, verða vit at fáa ókt okkara fiskiflota við 60-70 nýttimaus

skipum, flestu eru smá, niður í 20-30 tons og upp til 80-90 tons.

Javnaðarmenn hava á tingi og í Vinnulánsgrunninum barst fyrri at fiskimenn skuldi kunna fáa upp til 95 pct. í lán. Men teir hava tessverri tapt. Lánitreytirnar eru nú, at fiskimenninir skulu í minsta lagi leggja 15 pct. sjálvir á borðið, og teir skulu dokumentera, at teir sjálvir eiga hesi 15 pct., annaðhvørt í kontantum ella kunna læna tey uppá sína egnu ogn.

Hetta eru hörð kor! Kor, ið vilja steingja margar góðar fiskimenn úti frá sjálvir at kunna verða eigarar av farinum, ið teir driva.

Politiskt var árið eitt val- og stríðsár.

Ríkisstýrið skeyt til, at teir ymsu flokkarnir sendu menn til Danmarkar til samráðingar um viðurskiptini Føroya og Danmarkar millum. Hetta gingi javnaðarmenn, gamla sjálvstýrið og sambandsmenn við til. Men fólkaflokksmenn sögdu nei og kravdu val fyrst.

So varð val.

Eitt stjórnarval skuldi hetta valið verið. Men so varð ikki. Fólkaflokkurin gjørdi tað til eitt pundsvál, fyrri ein stóran part ið hvussu er.

Úrslitið varð ein fullkomuligur ósigur fyrri sambandi, ið misti 2 menn. Sjálvstýrisflokkurin tann gamli fekk eisini ósigur og ongan mann valdan á ting.

Fólkaflokkurin vann fram. Men hin stórsti prosentligi sigurin fall javnaðarflokkinum í lut. Fólkaflokkurin tapti tó ein mann meðan javnaðarflokkurin vann ein. Hetta var lögtingsvalið. Fólkatingsvalið varð enn og stóri sigur fyrri javnaðarflokkin.

Men hvussu verður nú? 7 lögtingsmenn eru valdir at fara niður at samráðast við Danir.

Hvat verður úrslitið?

Fólkið vil nú hava arbeidsfrið á tingi. Tað krevur enda á stjórnarskipanartrætuni. Hetta skilja javnaðarmenn. Teirra umboðsmenn vilja tí leggja allar árar yvir borð fyrri at náa hesum máli.

I teirri nevnd sum undir tingsetuni viðgjørdi stjórnarskip-

374

Persónvognur

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Húsabúrgv

Telefon 443

Tit fáa

bestu málingina hjá okkum.

M. P. Jacobsens málarabúð.

Mált. 323.

anarmálið settu teir fram eitt fullfíggjað uppskot til samráðingar.

Einki annað uppskot kom fram. Vónandi vilja tí menn — ein meiriluti ið hvusu er — frá føroyskari síðu fylkjast um hetta uppskotið sum tingingaruppskot.

Um tað hendir, kann vera vón fyrri, at Danir eisini taka við tí, ið hvussu er í sínum hövudsheitum.

Vit ynskja fyrri land og fólk okkara, at hetta má henda. Tí tá varð 1946, hetta nýggja árið, eitt merkisár fyrri okkum, eitt merkisár í besta týðningi.

Trolari á land.

Um hálvgrum nýggju tíðina í gjárkvøldið sigidi ein enskur trolari á land í Sersjantavikini eystanfyrri Skansan í Havn. Trolarin stóð fastur í okkurt um ein tíma, so slapp hann av aftur við egnu hjálp.

Øll væntaðu at siggin hitt nýggja hjálparskipið hjá statinum koma til hjálpar, men so varð ikki. Aftaná at trolarin var av aftur komin fór ein motorbátur út til hansara.

Tá blaðið fór til prentingar høvdu vit ikki frætt, hvussu stóran skaða trolarin hevði fingið.